

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
Third Sector Foundation of Türkiye

CIVICUS YABANCI AJAN YASALARININ KÜRESEL YAYILIMI RAPORU HAKKINDA BİLGİ NOTU

Nisan 2026

CIVICUS, dünya genelinde sivil toplumu güçlendirmeyi, yurttaş katılımını teşvik etmeyi ve temel hak ve özgürlükleri savunmayı amaçlayan, üyelik temelli küresel bir ağ ve savunuculuk platformudur.

CIVICUS'un Ekim 2025'te çıkardığı “Cutting Civil Society's Lifeline: The Global Spread of Foreign Agents Laws” (Sivil Toplumun Can Damarını Kesmek: Yabancı Ajan Yasalarının Küresel Yayılımı) başlıklı rapor, “yabancı ajan yasaları”* olarak anılan ve sivil toplum kuruluşlarını yabancı kaynaklardan fon aldıkları gerekçesiyle hedef alan mevzuat modelinin dünya genelindeki hızlı yayılımını, tarihsel gelişimi ve bölgesel örüntüleriyle birlikte kronolojik ve analitik bir perspektifle incelemektedir.

Rapor, 1938 tarihli Amerika Birleşik Devletleri Yabancı Ajan Tescil Yasası'ndan, Rusya'nın 2012'de belirlediği günümüz şablonuna ve 2024-2025 döneminde bu çerçevenin tüm kıtalara yayılmasına uzanan tarihsel süreci karşılaştırmalı bir perspektifle ele almakta ve yasaları kabul eden, tasarı aşamasında olan ya da bu tür girişimlere sahne olan 20'yi aşkın ülkeyi Avrupa, Asya, Afrika, Orta Doğu ve Latin Amerika'yı kapsayan geniş bir coğrafyada incelemektedir. Her ülkeden yerel sivil toplum temsilcilerinin doğrudan ifadelerine dayanan rapor, yalnızca mevcut durumu betimlemekle sınırlı kalmayıp bu yasaların ortak işleyiş kalıplarını, sivil toplumun farklı bağlamlarda geliştirdiği direniş stratejilerini ve eğilimi tersine çevirmeye yönelik politika önerilerini de sistematik biçimde ele alıyor. Türkiye, raporun 2024-2025 dönemine odaklanan bölümünde incelenen ülkeler arasında yer almaktadır.

Aşağıda bu rapora dair hazırladığımız bilgi notunu okuyabilirsiniz. Raporun İngilizce tam metnine [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Genel Tablo: Yabancı Ajan Yasaları Neden Tehlikeli?

Yabancı ajan yasaları, sivil toplum aktörlerini “yabancı çıkarların ücretli temsilcisi” olarak tescil olmaya zorunlu kılan ve bu yolla onları damgalayan bir mevzuat kategorisidir. Bu yasalar yalnızca tekil kuruluşları değil, sivil toplumun uluslararası dayanışma ve sınır ötesi iş birliği üzerinden kaynak edinme, bilgi ve deneyim paylaşma ve savunuculuk ağları kurma kapasitesini de doğrudan hedef almaktadır.

*Bu metinde kullanılan “yabancı ajan” kavramının, Türkiye’de son yıllarda kamuoyunda ve politika tartışmalarında yaygın biçimde “etki ajanı/etki ajanlığı” şeklinde de ifade edildiği akılda tutulmalıdır. Kavramın Türkçe’de yerleşik ve yeknesak bir karşılığı bulunmamasıyla birlikte “etki ajanlığı” kullanımı, ilgili tartışmalarda belirli politik ve hukuki çağrışımlar kazanmış bir alternatif terminoloji olarak öne çıkmaktadır.

Rapora göre Rusya'nın 2012'de yürürlüğe koyduğu yabancı ajan yasası, bugün dünya genelinde benimsenen mevzuat şablonunu belirledi. Bu çerçeve, yabancı kaynaklardan fon alan ve muğlak bir “siyasi faaliyet” kategorisi altında değerlendirilen sivil toplum ve medya kuruluşlarının “yabancı ajan” olarak tescil edilmesini ve tüm iletişimlerini bu etiketle yapmasını zorunlu kıldı. Bu kuruluşlar ağır bürokratik usullere tabi tutuldu. “Casusluk” çağrışımı yapan bir damgayla faaliyetlerini sürdürmek istemeyen çok sayıda kuruluş faaliyetlerini sonlandırdı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Rusya'nın söz konusu yasa ve uygulamalarının ifade ve örgütlenme özgürlüğünü doğrudan ihlal ettiğine hükmetti.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Yabancı Ajan Yasalarına Yaklaşımı

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Rusya'nın “yabancı ajan” mevzuatının kategorik olarak ihlal oluşturduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, Haziran 2022 tarihli *Ecodefence ve Diğerleri v. Rusya* kararında (Başvuru No: 9988/13 ve diğerleri, 14 Haziran 2022), söz konusu düzenlemenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında güvence altına alınan ifade ve örgütlenme özgürlüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir. Mahkeme, yabancı kaynaklı fon kullanan kuruluşların hedef alınmasının ayrımcı nitelik taşıdığını ve yabancı ajan etiketinin yarattığı damgalamanın, kuruluşları bu tür fonlardan caydırmayı amaçladığını belirtmiştir. Bu durumun, finansmana erişimin örgütlenme özgürlüğünün ayrılmaz bir parçası olması nedeniyle ihlal oluşturduğunu vurgulamıştır. Ayrıca, sivil toplum kuruluşlarının yabancı kaynaklardan fon almasının devletin ekonomisini ya da ulusal güvenliğini tehlikeye atmadığı, bu nedenle getirilen kısıtlamaların orantılı olmadığını ifade etmiştir.

Mahkeme, Ekim 2024 tarihli kararında ise (*Kobaliya ve Diğerleri v. Rusya*, Başvuru No: 39446/16 ve diğerleri, 22 Ekim 2024), Rusya'da 2022'de gerçekleştirilen kapsamlı değişiklikler başta olmak üzere sonraki düzenlemeleri incelemiş ve bu değişikliklerin amacının şeffaflık ya da ulusal güvenlik ihtiyaçlarından ziyade sivil toplumu sindirmek ve cezalandırmak olduğu sonucuna varmıştır. Bu kararlar, uluslararası insan hakları hukuku bakımından benzer yasaların değerlendirilmesi için standartlar tesis etmekte ve farklı ülkelerdeki benzer düzenlemelere karşı açılan davalar açısından emsal teşkil etmektedir.

Pek çok ülke yabancı ajanlık yasa modelini şeffaflığı artırma iddiasıyla meşrulaştırmaya çalışsa da bu model özünde bir denetim ve kontrol aracıdır. Karmaşık tescil prosedürleri, kapsamlı izin ve bildirim yükümlülükleri, sık ve detaylı denetimler ve damgalayıcı etiketlemeler, eleştirel sesleri bastırmak amacıyla kullanılıyor. Siyasi faaliyet tanımının kasıtlı olarak muğlak bırakılması, hükümetlere hedef aldıkları kuruluşları belirlemede geniş bir takdir yetkisi sağlıyor. Buna ek olarak, yüksek para cezaları, mevzuat kapsamına giren kuruluşun kapatılması ve yöneticilerine hapis cezası verilmesi tehdidi, sivil toplumda otosansür ortamının oluşmasına yol açıyor.

Rapor, bu yasa modelinin dünya genelinde nasıl hızla yayıldığını gösteriyor. 2014'ten bu yana birçok ülke benzer yasaları yürürlüğe koydu. Bu düzenlemeler, bu ülkelerdeki sivil toplum üzerinde yıkıcı etkiler yarattı. Ayrıca, onlarca başka ülkede de sivil alanı daraltmaya yönelik daha kapsamlı politika paketlerinin bir parçası olarak benzer yasalar gündeme geliyor. Bununla birlikte sivil toplumun bu girişimlere karşı muhalefeti zaman zaman sonuç veriyor. Gürcistan'da 2023 yılında yasaya karşı kitlesel protestolar yasayı geçici olarak geri çekti. Ukrayna 2014'te yasasını büyük bir tepki dalgası üzerine hızla yürürlükten kaldırdı. Etiyopya 2019'da siyasi dönüşümün ardından yasayı geri çekti.

Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Macaristan'a İlişkin İçtihadı ve Güncel Gelişmeler

Avrupa Birliği Adalet Divanı, Haziran 2020 tarihli Avrupa Komisyonu v. Macaristan (Derneklerin Şeffaflığı) kararında (C-78/18, 18 Haziran 2020), Macaristan'ın yurt dışından fon alan sivil toplum kuruluşlarına yönelik düzenlemelerinin Avrupa Birliği hukukuna aykırı olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, 2017 tarihli Yurt Dışından Destek Alan Kuruluşların Şeffaflığı Hakkında Kanun'un kayıt, bildirim ve beyanda bulunma yükümlülükleri ile yaptırım mekanizmaları aracılığıyla hem ilgili kuruluşlar hem de bu kuruluşlara destek sağlayan kişi ve kurumlar bakımından ayrımcı ve ilgili ve yeterli bir sebebe dayanmayan kısıtlamalar getirdiğini tespit etmiştir. Söz konusu düzenlemelerin, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 7, 8 ve 12. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata saygı, kişisel verilerin korunması ve örgütlenme özgürlüğü ile, Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Antlaşma'nın 63. maddesi uyarınca korunan sermayenin serbest dolaşımı ilkesini ihlal ettiği sonucuna varılmıştır. Mahkeme ayrıca, söz konusu düzenlemelerin sivil toplum kuruluşları üzerinde caydırıcı bir etki yaratarak kamusal hayata katılımlarını zorlaştırdığını vurgulamıştır.

Macaristan hükümeti, bu karara rağmen sivil topluma yönelik kısıtlayıcı yaklaşımını sürdürmüştür. Aralık 2023'te kabul edilen Ulusal Egemenliğin Korunması Hakkında Kanun ile geniş yetkilere sahip bir Egemenlik Koruma Ofisi kurulmuş, bu yapı, yabancı çıkarları temsil ettiği iddia edilen kuruluşları denetleme yetkisiyle donatılmıştır. Ekim 2024'te Avrupa Komisyonu, bu yeni düzenleme nedeniyle Macaristan'ı yeniden Avrupa Birliği Adalet Divanı'na sevk etmiştir.

Mayıs 2025'te ise iktidar partisi tarafından Kamu Hayatında Şeffaflık başlıklı yeni bir yasa teklifi sunulmuştur. Teklifin yasalaşması halinde, Egemenlik Koruma Ofisi'ne, "egemenliğe tehdit" olarak değerlendirilen kuruluşları hem yabancı hem de yerel finansman kaynaklarından mahrum bırakma, kara listeye alma gibi çeşitli yaptırımlar uygulama yetkisi tanınacaktır. "Egemenlik" kavramının, hükümet politikalarını eleştirmek ve LGBTİ+ haklarına destek olmayı da kapsayacak şekilde geniş yorumlanması öngörülmektedir. Bu yasaya aykırı hareket eden kuruluşlar yüksek idari para cezaları ve kapatma riskiyle karşı karşıya kalabilecektir. Söz konusu teklif, ulusal ve uluslararası düzeyde ciddi eleştirilere yol açmış ve Haziran 2025'te oylanması beklenen yasa teklifi bir sonraki yasama dönemine ertelenmiştir.

Yabancı Ajan Yasalarının Tarihsel Gelişimi ve Ülke Örnekleri

Amerika Birleşik Devletleri: Rapor uyarınca yabancı ajan yasalarının prototipi, Nazi Almanya'sının Amerika Birleşik Devletleri kamuoyunu etkilemeye yönelik propaganda faaliyetlerini önlemek amacıyla 1938'de yürürlüğe giren Yabancı Ajan Tescil Yasası olarak görülmektedir. Yabancı devletler adına lobi ve propaganda faaliyetlerini hedef alan bu yasa, sivil toplumu değil devlet güdümlü yabancı aktörleri kontrol altına almayı amaçlıyordu. Sonraki yıllarda farklı ülkeler bu yasayı model alırken sivil topluma yönelik bir baskı aracına dönüştürdü.

İlk Takipçiler Etiyopya ve Zimbabve: 2004 yılında Zimbabve, yabancı fon alan sivil toplum kuruluşlarını hedefleyen bir yabancı ajan yasası girişiminde bulunmuş, ancak bu girişim resmileşmemiştir. Buna rağmen taslak, Afrika'daki diğer ülkeler için bir model oluşturmuş, bu modelin ilk başarılı uygulaması Etiyopya'da 2009 tarihli yasayla hayata geçirilmiştir. Bu yasa, yabancı fon oranı %10'u aşan kuruluşları yabancı olarak sınıflandırarak insan hakları ve savunuculuk faaliyetlerini fiilen yasaklamış, 2012'de 10 kuruluş kapatılmış, 400'den fazlası uyarılmış ve 2019'a kadar en az 17 kuruluş faaliyetlerini sonlandırmak veya köklü biçimde değiştirmek zorunda kalmıştır.

2018'deki hükümet değişikliğini takiben gerçekleştirilen reformlar kapsamında yasa 2019 yılında yürürlükten kaldırılmış ve daha özgürlükçü bir çerçeve getirilmiştir, ancak yaklaşık on yıl süren uygulama sivil toplum üzerinde kalıcı olumsuz etkiler bırakmıştır.

Rusya: Günümüz anlamıyla yabancı ajan yasalarının yönünü Rusya belirlemiştir. 2012'de yürürlüğe giren yabancı ajan yasası, Rusya'da zaman içinde birçok ayrı hukuki düzenlemeye daha sirayet etti. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki düzenlemeden ayrılan Rusya düzenlemesi, yabancı etkinin varlığı için esaslı bir delil şartı aramamakta ve Rusya dışında bulunan herhangi bir aktörle asgari teması yabancı ajanlık olarak addetmektedir. Akademik çalışmalar, çevre koruma, HIV ile mücadele ve insan hakları izleme faaliyetlerini özellikle hedef aldığı belirtilen söz konusu yasa taslağı, getirdiği ağır bürokratik yükümlülükleri karşılayamayan sivil toplum kuruluşları bakımından ciddi sonuçlar doğurmuştur. Rusya'da "yabancı ajan" etiketi, Sovyet döneminden miras kalan çağrışımlar nedeniyle "yabancı casus" ile eş anlamlı olarak algılanmakta ve son derece damgalayıcı bir nitelik taşımaktadır. Bu bağlamda, 2016 yılı sonu itibarıyla en az 30 sivil toplum kuruluşunun söz konusu statüyü kabul etmek yerine faaliyetlerine son vermeyi tercih ettiği gözlemlenmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ihlal kararları, söz konusu uygulamalar üzerinde bir etki yaratmamıştır.

Küresel Yayılım: Azerbaycan, Macaristan ve İsrail; Rusya modelini farklı biçimlerde benimseyen ilk ülkeler oldu. Azerbaycan'da yasa, zaten kısıtlı olan sivil alanı daha da daralttı ve birçok sivil toplum kuruluşunun faaliyetlerini durdurdu. Macaristan'da ise Viktor Orbán hükümeti, özellikle George Soros'la bağlantılı kuruluşları hedef alan kapsamlı bir dezenformasyon kampanyasıyla eş zamanlı olarak yasa hayata geçirdi. 2020'de Avrupa Birliği Adalet Divanı kararının ardından yasa kaldırılrsa da farklı düzenlemeler ile yasanın etkileri sürdürülmek istendi. İsrail, 2016'da yürürlüğe giren Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar Şeffaflık Yasası ile, sivil toplum ve özellikle insan hakları kuruluşları üzerinde baskı kurmaya devam etmektedir.

İlerleyen dönemde Nikaragua, Gürcistan ve Kırgızistan; Rusya menşeli yabancı ajanlık düzenlemelerini kendi hukuk sistemlerine uyarlamıştır. Sivil toplum alanı üzerinde daraltıcı ve caydırıcı etkiler doğuran bu yasa modelinin tarihsel gelişimi ve sonuçları; Singapur, Kazakistan, Slovakya, Sırbistan, Bosna Hersek, El Salvador, Ekvador, Karadağ, Bulgaristan, Avustralya Kanada ve Fransa gibi farklı ülke örnekleri üzerinden raporda kapsamlı biçimde ele alınmaktadır.

Rapor bu kapsamda Avrupa Birliği'ndeki gelişmelere de yer vermektedir. AB Demokrasi Savunma Paketi'nin bir parçası olarak Aralık 2023'te Avrupa Parlamentosu'nun "Üçüncü Ülkeler Adına Çıkarların Temsil Edilmesine İlişkin Şeffaflık Direktifi" adıyla kendi yabancı ajanlık düzenlemesini gündeme getirdiği görölmektedir. Direktif, şeffaflık ve hesap verilebilirliği arttırmak maksadıyla, AB üyesi olmayan hükümetler veya kuruluşlar adına ücretli lobi faaliyeti yürüten kişi ve kuruluşlara tescil ve bilgi paylaşma yükümlülüğü getirmeyi öngörüyordu. Sivil toplum kuruluşları, taslak metinde geçen tanımların geniş ve muğlak olduğunu, AB dışı kaynaklardan az miktarda fon alan sivil toplum ve medya kuruluşlarının dahi damgalanmasına zemin hazırlayacağını ve üye devletlere bu kuruluşlara yönelik daha fazla kısıtlama getirebilecekleri yeni bir araç verdiğini vurgulamıştır. Öte yandan bu girişim, Avrupa Birliği'nin Rusya benzeri yabancı ajan yasalarını otoriter araçlar olarak eleştirdiği uzun yıllara yayılan tutumunun meşruiyetini de zedelemiştir. Nitekim Gürcistan'daki yetkililer, kendi yasalarına yönelik uluslararası eleştirileri savuşturmak amacıyla AB'nin bu taslağına açıkça atıfta bulunmuştur. Sivil toplumun güçlü tepkisi sonucunda söz konusu taslak direktifin ilk hali fiilen geri çekilmiş olsa da öneri tamamen rafa kaldırılmamıştır. Kapsamı daraltılarak ve önemli değişiklikler yapılarak yasama sürecinde ilerlemeye devam etmektedir.

Türkiye'de Etki Ajanlığı Yasası Süreci

Türkiye'de 2024-2025 yıllarında "etki ajanlığı" nitelendirmesiyle tartışmaya açılan ve sivil toplumun faaliyet alanını sınırlama potansiyeli taşıyan mevzuat girişimleri, taslak aşamasında yoğun kamuoyu baskısı sonucunda geri çekildi. Mayıs 2024'te belirli basın kuruluşları, casusluk tanımını yabancı etki kavramını kapsayacak şekilde genişleten ve milli çıkarlarla uyumlu olmadığı değerlendirilen faaliyetler için cezai yaptırımlar öngören bir yasa taslağını haberleştirdi. Tasarı yalnızca sivil toplumu değil, gazetecileri de doğrudan etkileme riski taşıyordu. Temmuz 2024'te, yasama dönemi kapanışından önce tasarının meclise sunulması sivil toplum kuruluşların tepkisi ve yoğun kamuoyu baskısıyla engellendi. Ekim 2024'te tasarının değerştirilmiş bir versiyonu yeniden gündeme taşandı ve bu kez bir torba kanun taslağı içinde meclise sunuldu. Taslak madde Adalet Komisyonu'nda kabul edildi, ancak Kasım 2024'te meclis genel kurulu görüşmelerinden önce torba yasadaki çıkarılarak geri çekildi.

Temel Bulgular ve Tavsiyeler

Raporun ortaya koyduğu temel bulgular ve değerlendirmeler, küresel ölçekte sivil toplumun hareket alanını kısıtlamaya yönelik yabancı ajan yasalarının evrilerek yayılmaya devam ettiğini ortaya koymaktadır. Güncel örnekler incelendiğinde, mevzuat süreçlerinde şeffaflık ve kamu düzeni gibi kavramların ön plana çıkarıldığı, ancak kullanılan terminoloji değişse de karmaşık bürokratik yükümlülükler ve mali baskılar aracılığıyla Rusya modeline benzer kısıtlayıcı sonuçların üretildiği gözlemlenmektedir. Bu eğilim sadece otoriter rejimlerle sınırlı kalmayıp, demokratik kabul edilen farklı siyasi aktörler tarafından da araçsallaştırılmaktadır. Bu durum, sivil alanın korunması için yeni ve karmaşık bir zorluğa işaret etmektedir. Söz konusu yasaların basın ve örgütlenme özgürlüğünü hedef alan geniş kapsamlı bir politikanın bir parçası olarak hayata geçirilmesi, sivil toplumun savunuculuk kapasitesini zayıflatma riskini taşımaktadır. Bununla birlikte, Ukrayna, Etiyopya, Macaristan ve Bulgaristan örneklerinde görüldüğü üzere, toplumsal muhalefet ve uluslararası hukuki mekanizmaların, özellikle de Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi'ne bağlı mekanizmaların, bu kısıtlayıcı düzenlemeleri geri çevirme potansiyeline sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Raporun tavsiyeler kısmında, bahsedilen mevzuat eğilimlerini tersine çevirmek ve sivil toplum için elverişli bir yasal çevre oluşturmak adına çeşitli aktörlere yönelik somut çağrılarda bulunmaktadır:

Uluslararası Mahkemelere ve İnsan Hakları Organlarına Yönelik Tavsiyeler

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Birliği Adalet Divanı içtihadı temelinde, meşru şeffaflık düzenlemeleri ile baskıcı yabancı ajanlık yasalarını birbirinden ayırt eden kapsamlı hukuki standartlar oluşturulması,
- Yabancı ajanlık yasalarına ilişkin başvuruların öncelikli ele alınması ve sivil toplum finansmanına dair insan hakları yükümlülüklerinin netleştirilmesi,
- Sivil toplumun anlık tehditlerle karşılaştığı durumlara yönelik ihtiyati tedbir ve acil prosedürlerin geliştirilmesi,
- Yabancı ajanlık yasası çıkaran hükümetlere yaptırım uygulanması ve bu yasaların yürürlükten kaldırılması için mekanizmaların devreye sokulması.

Devletlere Yönelik Tavsiyeler

- Sivil toplum ve medya kuruluşlarının finansman kaynağına dayalı damgalayıcı mevzuat oluşturmaktan kaçınılması,
- Yabancı ajanlık yasalarının açıkça kınanması ve hatalı şeffaflık anlatısına karşı diplomatik kanalların etkin biçimde kullanılması,
- Bu tür kısıtlayıcı yasaları hayata geçiren sorumlu kişilere hedefli yaptırımlar uygulanması,
- Yabancı ajanlık yasaları nedeniyle ülkesini terk etmek zorunda kalan sivil toplum temsilcilerine güvenli sığınak ve destek sağlanması.

Fon Sağlayıcılara ve Paydaşlara Yönelik Tavsiyeler

- Yabancı ajanlık yasalarının yürürlükte olduğu ülkelerdeki sivil topluma mali, hukuki ve teknik destek sağlanması,
- Tehdit altındaki kuruluşlar için hızlı kullanım imkanı sunan acil fon mekanizmalarının oluşturulması,
- Yabancı fonlamaya bağımlılığı azaltmak amacıyla risk altındaki ülkelerde yerel bağışçılık ekosisteminin geliştirilmesi,
- Yabancı ajanlık yasalarının etkilerinin sistematik biçimde belgelenmesi ve direniş stratejilerine ilişkin araştırmaların desteklenmesi.

Sivil Toplum ve Medya Kuruluşlarına Yönelik Tavsiyeler

- Ulusal, bölgesel ve uluslararası dayanışma ağlarının güçlendirilmesi, iyi uygulama örneklerinin paylaşılması ve yabancı ajanlık yasası girişimlerine karşı hızlı müdahale kapasitesinin oluşturulması,
- Sivil topluma yönelik olumsuz devlet söylemlerine karşı savunuculuk kampanyaları yürütülmesi ve hukuki yollara başvurulması,
- Orantılı ve ayrımcı olmayan şeffaflık anlayışının benimsenerek gerçek anlamda hesap verebilirliğin teşvik edilmesi,
- Hükümet iddialarının doğruluk kontrolünün (fact-checking) yapılması ile akademi ve medyayla iş birliği yapılarak kamuoyunun bilinçlendirilmesi ve yabancı ajanlık yasalarının gerçek amacının ortaya çıkarılması,
- Yerel ve uluslararası yargı yollarıyla bu yasalara itiraz edebilmek için hukuki kapasitenin güçlendirilmesi,
- Kısıtlayıcı yasalar altında faaliyet göstermek zorunda kalan kuruluşlar için güvenli iletişim kanalları ve karşılıklı destek sistemlerinin oluşturulması.